

ROZVOJ TURIZMU V SÚLADU S OCHRANOU PRÍRODY

Niet pochyb o tom, že turizmus patrí k najrýchlejšiemu rozvíjajúcim hospodárskym odvetviám vo svete. Niet pochyb o tom, že podobne ako každé hospodárske odvetvie je aj turizmus náročný na zdroje. Jedným zo zdrojov, z ktorých turizmus vychádza, sú regióny. Regióny, ktoré sú pre turistov a cestovateľov atraktívne napríklad morské pobrežia, historické centrá miest, civilizačiou nedotknuté územia, malebné krajiny, vysoké hory, rozľahlé údolia... Je jasné, že ak sa turizmus rýchlo rozvíja, tak si vyžaduje stále viac a viac regiónov, do ktorých by mohol návštěvníkov priviesť.

V celosvetovom meradle stále pribúda počet turistov a cestovateľov, ktorí majú záujem o aktívne prežitie dovolenky a tým aj niečo urobiť pre svoje zdravie a pohodu. Odborné prognózy hovoria, že počet ľudí, ktorí sa vydávajú do prírody a počet dní, ktoré v nej trávia, stúpa a bude stúpať.

Stále viac a viac ľudí sa peší, na bicykli, na koni či nejakým iným spôsobom vydáva čoraz častejšie do prírody, do civilizačiou meň dotknutých oblastí, do pokojnejšieho a maje stámeho prostredia lesov, lúk, polí, holí, hlbokých dolín či nedostupných vrcholov. Niektori si chcú iba odpočínať a zrelaxovať v klidnom prostredí, iní sa chcú dozvedieť niečo viac o prírode a ľudoch v nej žijúcich, ďalší si chcú vyskúšať svoje sily. Často sa všetky tieto motivácie spoja v jednu odpočinkové poznanie prírody peší, na bicykli či na koni.

Zákonite tu však dochádza ku konfliktu: na jednej strane vzťahujúci počet ľudí, ktorí chcú tráviť svoj volný čas v prírode, na druhej strane obmedzene prirodne zdroje a vysoké riziko nezvratných negatívnych dopadov turizmu a rekreácie na prírodu. Na Slovensku máme možno šťastie, že tento konflikt ešte nie je tak výpuklý ako v iných končinách sveta. Veľké územia Slovenska sú ešte stále relativne nedotknuté negatívnymi aspektami rozvoja, ešte stále predstavujú pôvodné formy prírody a krajiny s typickými a stále vzácnejsími rastlinami, živočíchmi a väzbami medzi nimi. Stáť sa snaží takéto regióny chrániť, udelenie im štatút chráneneho územia či už chránenej krajinej oblasti, národného parku či prísnych rezervácií, lokalít, pamiatok.

To, že konflikt medzi rekreáciou a turizmom na jednej strane a záujmani ochrany prírody na druhej na Slovensku nie je ešte taký intenzívny, nie je výsledkom rozumného manažmentu vzácnych území a silnej ochrany prírody. Je to skôr dôsledok toho, že prudký rozvoj aktivít v prírode na Slovensko ešte stále nedorazil v plnej mierre, že Slovensko zatiaľ nesie schopné prezentovať svoje danosti pre turizmus a rekreáciu, že okolité krajiny sú k turistom a návštěvníkom otvorennejšie a pohostinnejšie. Môžeme však očakávať, že sa táto situácia skôr či neskôr zmiení. Podľa odhadov, utvorených najmä na základe poznania svetových trendov a vývoja turizmu a rekreácie v okolitých krajinách, je rýchly rozvoj masového turizmu v prírodnom prostredí na Slovensku otázkou najbližších rokov.

Otvorene pritom môže mať povedať, že takáto prognóza je pre slovenskú prírodu nebezpečná, pretože je zrejmé, že obyvatelia a inštitúcie, ktoré majú na Slovensku ochraňovať prírodu či podporovať rozvoj slovenských regiónov, nie sú na tento nápor pripravené.

Nie je našim cieľom analyzovať, prečo tomu tak je. Našou snahou je prispieť k ne početným snaham o trvalo udržateľnom rozvoji vidieka a k ochrane prírody, ktorá umožní využívať prírodné a krajinské zdroje Slovenska pre turizmus a rekreáciu tak, aby ostali zachované aj pre ďalšie generácie.

Medzi aktivity, ktoré spôsobujú veľa rozporov medzi ochranármi a turistami patrí najmä horská cyklistika. Preto aj v tejto brožúrke prevládajú otázky, týkajúce sa pohybu cyklistov v prírode, ale venuje sa v nej aj jazde na koni a v neposlednom rade aj klasickej aktivity - pešej turistike. Spoločným motívom, ktorým sme tie aktivity spojili, je budovanie trás a infraštruktury. Sme totiž presvedčení, že práve rozumne budované turistické trasy a infraštruktúra patrí medzi najsilnejšie nástroje ochrany prírody.

Je jasné, že absolútna väčšina ľudí, ktorí chcú aktívne tráviť svoj volný čas turistikou (či už peší, na bicykli alebo na koni), nemá záujem o blúdenie po lese či iba inštinktívne putovanie hore dolinou či popod les.

Preferujú putovanie po vyznačenom chodníku, o ktorom vedia odkiaľ a kam ide, o ktorom sa môžu dočítať v sprievodcovi a ktorý ich dovezie k niečomu zaujímavému či užáčkam v týru. Tento jav sa môže vhodne využiť pre ochranu prírody ak budeme viesť pešie, cyklistické alebo jazdecké trasy tak, aby ponúkli turistovi niečo zaujímavé a zároveň ho pritom odvedli mimo ceľných lokáli, znížime miernu negatívnych dopadov turizmu na tieto lokality, ich začíne niesť turistami. Tento princíp sa úspešne využíva v zahraničí a v prípade peších trás aj u nás je ukazuje sa, že je ľúčinejší ako prosté zákazy a obmedzenia. Samozrejme, že si vyžaduje úzku spoluprácu značkárov a budovateľov trás s ochrancami prírody, ale výsledok je hodný prekonať už tradičnej vzájomnej averezie medzi tými dvomi skupinami milovníkov prírody.

Turistickými trasami ako nástrojom ochrany prírody súvisia aj ďalšie veci - napríklad správne umiestnenie a vybavenie táborkov, vhodná turistická infraštruktúra (t.j. odpočinkové a piknikové miesta, vhodná úprava okolia studničiek, logické a prehľadné značenie a pod.) a v ne poslednom rade aj vytváranie vhodnej alternatívnej ponuky rekreáčnych a turistických aktivít mimo vzácnyc h a chránených území (napríklad návšteva remeselníkov v dedinách, pútavá prehliadka pamiatok, oc hľadáky tradičných jedál a pod.). Nejde pritom o objavovanie nových vecí, všetky tieto "nástroje" ochrany prírody vo svete a mestami aj na Slovensku fungujú.